

XIII EVF. * SZAM 149
Cinj—Kolozsvár, 1930
Július 9. Szerda
5690 ÉV - TAMUZ 13

TAKA POSTALA
PLATITE IN NUMER
No. 244.716/92

Ara 2 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Száda Baron L. Pop (v. Brassai-
utea) 10. szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETESI ARAK:
Egész évre 1150 Lei
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETESI ARAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.
Hirdetések tarifa szerint
vétetnek fel.

Ramassetter Robert
BUDAPEST

KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Az Új Kelet cikkeinek nyomán új vizsgálat indult meg a borsai tűz okainak kiderítésére

Moldován tartományi igazgató, Camaraşescu vezérfelügyelő és Fischer József képviselő a borsai pusztulás nyomában

Chindriş főügyész megkezdte a tűz okainak felderítésére szolgáló kihallgatásokat

Egyre több világosság derül a borsai katasztrófa előidéző okaira. Tegnapelőtt a miniszterelnökség és belügyminiszterium hivatalos közlemények megkezdésénél fogva állították, hogy kizárólag véletlen balesetről van szó, de tegnap már a helyszínen megjelent Moldovan miniszter könyvek között vallotta be, hogy ő maga is bűnös agitáció szimboliumát látja a tömegkatasztrófában. A kormány kommunikációjából és egész magatartásából azt látjuk, hogy a hivatalos körök rendkívül kínosan érintené, ha kiderülne, hogy tényleg gyújtogatás pusztította el a zsidó Borsza községet. *Ezt az álláspontot még akkor sem bírjuk megérteni, ha a kormány helyzetében képzeljük magunkat. Mi úgy gondoljuk, hogy egy demokratikus kormány, amilyenek a Maniu kormány hirdeti magát, épen az volna nemcsak legfőbb kötelessége, de legnagyobb dicsősége is ha vaskézrel igyekezne kideríteni az igazságot, és megtorolni a bűnt.*

A kormánynak áll legkevésbé érdekében az elússzolás, és a külföld felé ez vetne a legsötétebb árnyékot a mai rezsimre. Csak egy módon hárihatja el a kormány magáról a felelősség odiumát: Ha kérés nélkül szigorúsággal fogja fellebbenteni a fátylat arról az összeesküvésről, amelyet az alantas hatóságok passzivitása mellett készítettek elő már hónapok óta a zsidó lakosság ellen és amelyek sulyos gyanúok alapján a borsai tűz volt az első végzetes kirobbanása.

Kétségtelenül beigazolt tény, hogy a máramarosi hatóságok hézagosan és gyakran egészen megtevesztően informálták a kormányt az ottani helyzetről, és amikor a legnagyobb volt a veszély és az Új Kelet vesz-

kiáltásai feirzák az országot, a prefektus akkor is azt táviratozta a kormánynak: „Minden a legnagyobb rendben van”, és az Új Keletet retorziókkal fenyegette meg. Elismerjük, hogy a kormány hézagosan, egyoldalúan és rosszul volt informálva mindarról ami Máramarosban történt és azért nem is állhatott módjában olyan rendszabályokat alkalmazni, amelyeket a szituáció parancsolólag megkövetelt volna. Ha tehát büntényről van szó, úgy a felelősség elsősorban és legfőképpen ezeket az alsóbb hatóságokat terheli s csak közvetve és másodlagosan a kormányt. Mindazért azonban, ami a katasztrófa után és okainak felderítése körül történik, egyedül és kizárólag a kormányt terheli a felelősség még pedig olyan felelősség, amelynek vállalása alól semmiféle cáfoló kommunikációval kitérni nem lehet, nem szabad és nem célszerű.

Moldován tartományi igazgató a borsai pusztulás láttára megrendülten jelentette ki, hogy véget kell vetni az antiszemita agitációnak

Sighetul - Marmatiei - Máramarossziget 1930. júl. 8. (Az Új Kelet tud.) Az a mely megdöbbentés és felháborodás, amelyet a borsai események az Új Kelet híradásai alapján az egész országban kiváltak, energikusabb beavatkozásra készítették a kormányt. A kolozsvári tartományi igazgatóság vasárnap délelőtt feihivta telefonon az Új Kelet szerkesztőségét és közölte, hogy a belügyminiszterium 200 ezer lej gyorssegélyt utalt ki a borsai katasztrófa áldozatainak. Közölték velünk továbbá, hogy ezt az összeget futár viszi dr. Moldovan Valér tartományi főnöknek, aki Maniu miniszterelnök egyenes utasítására megszakította inspekciós körútját és a katasztrófa helyszínére utazott.

Permanenciában vannak a máramarosi zsidóság vezetői

Vasárnap délután csakugyan Máramarosszigetre érkezett dr. Moldovan Valér. Ugyanekkor érkezett Szigetre dr. Fischer József országgyűlési képviselő is. A tartományfőnök dr. Jaga vármegyei prefektus társaságában Rónaszék fűrdőre utazott, Fischer József dr. pedig értekezletre hívta egybe a Kishiteibank épületébe

a máramarosszigeti zsidóság vezetőit. Az értekezleten résztvett a borsai zsidóság két kiküldöttje is, Werzberger és Fruchter, akik ismertették a jelenlévőkkel a katasztrófa okait és előzményeit. Bemutatták azt a memorandumot, amelyet a borsai zsidóság május 13-ikán terjesztett a vármegyei prefektura elé. Ebben a memorandumban felhívják a prefektus figyelmét arra, hogy a cuzista agitátorok Borsza felgyújtására készülnek. Ennek a memorandumnak természetesen semmilyen eredménye nem volt. Ugy Werzberger mint Fruchter ismételtén kijelentették, hogy igaz meggyőződésük szerint csak bűnös kezek munkája idézhette elő a borsai katasztrófát. Az értekezlet elhatározta ezután egy bizottság alakítását, amelynek feladata az, hogy a, segélykötőt irányítsa. Dr. Fischer József közölte a jelenlévőkkel, hogy a kolozsvári zsidóság első segélyképpen száz ezer lejfel járul hozzá a szerencsétlenül járt borsaiak felségítéséhez.

Fischer József dr. Borsára érkezik

Hátfőn reggel nyolc órakor dr. Fischer József auton Borsára indult. Kilenc óra-

közvélemény azt fogja látni, hogy a tűzvész okainak kiderítése körül a legkisebb eltusolási szándék is fennforog. Moldovan miniszter a helyszínen szerzett közvetlen impressziók hatása alatt megható és félre nem érthető szavakban juttatta kifejezésre a kormány intencióit. A fontos most csak az, hogy Bukarestben éppolyan szemekkel itéljék meg az eseményeket és a belőlük folyó konzekvenciákat, ahogy azt Moldován miniszter a borsai romok és jajveszekelő emberek között látta, érezte és kimondta.

kor két másik auto indult a szerencsétlenség színhelyére. Az egyikben dr. Moldovan Valér tartományi igazgató és Jaga vármegyei prefektus, a másikban dr. Chindriş főügyész, Vreto vizsgálóbíró és Sfetea csendőrkapitány ültek. Tizenegy órakor érkezett dr. Fischer József Borsára. A falu bejáratánál mintegy 500 főnyi paraszt tömeggel találta magát szemben a zsidó képviselő autoja. A parasztcsoport ruhába voltak öltözve, felvirágozott kampószerkesztes zászlókat vittek magukkal és a menet élén a két hírhedt agitátor; Berinde és Dumitrescu lelkészek haladtak. Dr. Fischer József kállította autóját s megkérdezte a parasztoktól: hová mennek.

— Megyünk Szigetre — hangzott a válasz — hogy kérjük a hatóságokat, ne engedjék meg a zsidóknak azokon a helyeken építeni, ahol a leégett házak állottak.

A parasztcsoport elmondották ezután, hogy tanuskodni mennek Berinde és Dumitrescu lelkészek mellett, akiket megidézett a máramarosszigeti vizsgálóbíró. — A két hónappal ezelőtti zavargásokból kifolyólag.

Moldován dr. autoja a mojszini ország-

ap, 1930 július 6.
Marova Mária szoprán-
versenye cigányzene
liózenekar. (Angol
4: Táncczene.
Operaismertetés.
ry gróf" c. operája.
Az augsburgi Jani-
versenye. 21.30: A
játéka. Dvorzsák:
rina: Kvintett.
kar. 22.10: Női ze-
Közzene. 20.15—22:
Fuvószené. 20.30—
0: Gramofon tánc-
gai szimfónikus ze-
zenéje.
ómái hírek. 20.30:
2: Tizenkét szám-
teest.
Nyolc számból álló
ék és triók. 19.40:
alok. Katonazene.
e.
lin. 23: Táncczene.
r Ferenc kamara-
30: Berlin. Utána
éka.
lmi dalok. 20—24:
ngorahangverseny.
: Felolvasás. Mar-
beszélgetésie című
Francia, olasz és
meinde Deta
kurs
r. Kultusgemeinde
es Kantors, Scho-
ore am 1. August
er schöne Stimme
ihre Offerte ein-
Übereinkommen,
ung, Beleichtung
en-benützung.
werden die Reise-
nd den Acceptier-
ngskosten.
usgemeinde Deta
detések
RÉNYEK
lóvól részben is meg-
ró pultok KERTÉSZ.
on 214 Kivonat: az-
Brassó és vidékére i-
ES Brassó
ELADÓ jól bevezet-
tett vegyes kereskedés
házzal együtt piactéren
Máramorstein Savarsó.
HÁROM SZOBÁS uri
lakás nagy szobákkal,
fürdőszoba stb. Király-
utca 47 alatt aug. 1-re
kiadó Megtekinthető
délután 10—11-ig, dél-
után 4—6-ig
4 és 3 szobás laká-
ok kiadók augusztus
-re Metropol kávéház
épületének II-ik eme-
létén. Tárgyalni ugyan-
tt a 20. számú laká-
sán lehet.
5—6 szobás földszin-
es akást keresek a
Vesselőnyi utcában, c-
ket a kiadóba k rek.
Műhelynek alkalmas
nagy helyiség és két
odának alkalmas vi-
gos nagy szoba ki-
dó. Cim a kiadóba.
Elismert és be-
bizonyíthatólag
a legegyszerűs-
több teljes ga-
ranciát nyújt.
Kapható minden
gyógyszertárban
drogériában és
illatszertárban.

uton találkozott a borsai parasztek menetével. A tartományi igazgató autóján utazott Camarasescu belügyi vezérigazgató is. A tartományi igazgató leállította kocsiját, érdeklődésére ugyanazokat a felvilágosításokat kapta, mint Fischer József dr. A tartományi igazgató megfelelő képet alkothatott magának a borsai atmoszfériáról, mielőtt még láthatna volna a légegt házak üszkösödő maradványait. A tömeg a hatósági személyek érkezését látva, visszafordult Borsára.

Szivettépő jelenetek.

Dr. Moldovan Valérnak Borsára való megérkezése szivszaggató jelenetek között játszódott le. Midőn a tartományi igazgató kiszállt autójából, szakállas férfiak, asszonyok és gyermekek hangos zokogással borultak lábaihoz és segítséget és igazságot könyörögtek a borsai zsidóságnak. A tartományi igazgató mélyen megindította ez a jelenet és maga is könnyezett. Moldovan dr. ezután a ható-

sági vezetők kíséretében bejárta az elpusztított falut és megdöbbenve nézte végig a pusztulásnak eléjétaruló, megrendítő képét. Ezután a községháza udvarára ment a tartományi főnök és itt fogadta a borsai zsidók delegációját. Közben visszaérkezett a faluba a két lelkes vezetője alatt álló tömeg, amely ugyancsak a községháza udvarán foglalt helyett. Szemtől — szembe állott egymással a két tábor. Midőn a borsai zsidó asszonyok és férfiak égési sebeiket mutatták a tartományi igazgatónak, a parasztek hangosan gúnyos megjegyzéseket tettek. Közben eles szövényt támadt dr. Fried Abraham és Berinde lelkes között.

Pusztuljatok innen.

— Mit akartok tőlünk — kiáltott a tömegnek dr. Fried, mire Berinde a következőképpen replikázott:
— Románia a románoké, ha ez nem tetszik nektek, pusztuljatok innen.

A bűnösök el fogják venni büntetésüket, még ha az ország összes börtönei is megtelne velük

A borsai zsidóság vezetői elmondták a tartományi igazgatónak, hogy memorandumban hívták fel a prefektus figyelmét a veszedelemre. Jaga Gábor azt válaszolta, hogy fejével garantálja a rendet és a nyugalmat.

E szavak hallatára a borsai zsidókból feltört a kiáltás:

— Le a prefectussal!

A hangulat olyan feszült volt, hogy Jaga prefektus jónak látta eltávozni a helyszínről.

Az Uj Kelet munkatársának alkalma volt Borsán beszélgetést folytatni dr. Moldovan Valér tartományfőnökkel, aki a következő szenzációs nyilatkozatot tette:

— Mélyen megdöbbenett az, amit Borsán láttam. Nem az én fejedelmom, hanem a vizsgálóbíró dolga annak megállapítása, hogy itt gyújtogatás történt-e, vagy sem. Az azonban kétségtelen, hogy az agitátorok hónapokon keresztül folytatott munkája megmérgezte Borsát levegőjével. Én ebben a tűzben a borsai bűnös antiszemita agitáció szimbólumát látom és kijelenthetem, hogy amennyiben kiderül, hogy lényegesen gyújtogatás történt a bűnösök el fogják venni büntetésüket, még akkor is, ha Románia összes börtönei megtelnek velük.

A főgyógyász új vizsgálatot rendelt el az Uj Kelet cikke nyomán

Dr. Chindris főgyógyász kijelentette munkatársunknak, hogy az Uj Kelet cikke nyomán új vizsgálatait indított meg. A főgyógyász legelőször az Uj Kelet munkatársát hallgatta ki a tűz okairól.

Az Uj Kelet munkatársa részletesen jegyzőkönyvbe mondotta az általa gyűjtött adatokat, majd megnevezte azokat a személyeket, akiken fontos vizsgálatot tehetnek.

A főgyógyász igen erélyesen folytatja a vizsgálatot. Már is rengeteg kihallgatást fogantatott, amelyekről részletes jegyzőkönyveket vett fel.

zsidó képviselőt, hogy segítsen rajtuk és eszközölje ki, hogy a kincstár legalább 60 lej napszámot fizessen. Kérték járjon közbe, hogy munkaalkalomhoz juthassanak.

— Mi tudjuk — mondották a parasztek — hogy a zsidó Borsát a parasztek gyújtották fel. Mi nem fogunk ilyen örültséget csinálni. Most segítsenek rajtunk, most még nem késő, még bírjuk, de ha sokáig késik a segítség, éhen halunk.

Fischer József dr. ígéretet tett, hogy interveniálni fog a nyomor és munkanélküliség enyhítése érdekében.

Schön Dezső

Mindenféle gyümölcsöt

(hullottat is) Farkas Lajos és Fia-cég

CLUJ, Strada Paris 45 sz.

Telefonszám 9—34.

Minden jel arra mutat, hogy nem véletlen okozta a borsai tűzvészt

Dr. Salamon nevében apokrif cáfoló nyilatkozatot juttattak el a belügyminisztériumhoz a máramarosi hatóságok

Borsa, 1930. júl. 8. Az Uj Kelet ikü ldőt munkatársától.

Borsa. A zsidó fiakeres lovai közé csap és megindulunk a faluba. Jobb és baloldalt házak sorakoznak fel. Itt nem tombolt a tűz. Mintegy két kilométert teszünk meg anélkül, hogy a katasztrófának nyomát is láthatnók. Végre beérkezünk a faluba. A községháza még ép, de közvetlenül utána Salamon dr. gyönyörűen berendezett új házának helyét már csak néhány dűledező, félig beomlott fal s egy, a füsttől és koromtól megfeketedett kémény jelzi, amely fenyegető felkiáltójelként emelkedik a romok közül a magasba.

Összetört, megroppant zsidók között.

Leszállunk. A borsai zsidóság vezetői már várnak. Bemegyünk egy épen maradt házba. Jövetelünk hírére a kisszoba néhány másodperc alatt megtelik. Ugyanaz a látvány, mint két hónappal ezelőtt. És mégis milyen különbség! Akkor félelemtől és rémületől meggyötört arcú emberek könyörgő tekintete fogadott segítséget rajtunk, veszélyben a vagyunk és az életünk. Most megrokkant és megtört emberek állnak körülöttünk. Némelyeknek az arcvonásai el vannak torzulva, alig lehet rájuk ismerni. Ülünk. Eltelik néhány másodperc anélkül, hogy bárki is egy szót szóljon volna. A szemek észrevétlenül könnyű lopózik és elementáris erővel felcsuklik a sűrű ezeknek a szerencsétlen, megkínzott embereknek a lelkéből. Öszülő szakállú, meglétkorú emberek sírnak itt körülöttünk és feltorlik szájukra a panasz:

Mit vétettünk mi az istennek? Mit vétettünk mi ezeknek az embereknek, akiket évtizedek óta békességben éltünk együtt?

A vándorbot az utolsó remény.

Steinfeld Lázár, a hitközségi elnök, tegnap még gyönyörű ház és tisztes vagyion tulajdonosa, szétjárja mellén kabátját és könnyes szemekkel mondja:

Ez mindenem. Ez maradt meg vagyionomból.

Fruchter Herz, tegnap még egy nagy vizimalom tulajdonosa, kezét tördeli. Könyvek peregnék végig ősz szakállán. Mondja meg, mit csináljunk? Ez nem élet a mi számunkra. Legjobb volna, ha valamennyien vándorbotot vennénk a kezünkbe és elindulnánk a nagyvilágba.

Kimegyünk az utcára és elindulunk a pusztulás nyomában. — Ezen a helyen állt Salamon doktor háza — mondja kisérőnk, Riesel Jakab, ez a derék barissziánus, aki a lelket tartja a borsai zsidóknak és akinek a tűz alatt tanúsított magatartásáról csodálatok beszélnek. A házból néhány dűledező fal maradt meg csupán. A szobák helyét egymásra dőlő üszkös gerendák jelzik. Az egyik falon még látszik a lilaszínű tapétás festés nyoma.

Egy csupor, meg egy palacsintasütő.

Kimegyünk a Főutára. A pusztulás megrázó képe tárul mindenünnen szemünk elé.

Néhány kémény meredezik ki itt ott a földből. egy egy elárvult tűzhely őrzi annak a helynek az emlékét, amely azelőtt egy zsidó családnak nyújtott otthont és védelmet. Az utcán ünneplő gunyába öltözve ténferegnek a borsai parasztek és parasztagasszonyok. Kis csoportokba verődnek össze. Keresem az arcukon és nem találok sem a részvétet, sem a megindultságot, de még csak a meghatottság kifejezését sem. Beszélgetnek és szemük fenyegetően villan még, midőn az idegen elhalad mellettük. A pusztulásnak ebben a szörnyű víziójában, amelynek leírására és visszaadására nincsenek szavak és nincsenek jelzők, még ebben a milióban is érezni lehet a gyűlölet magos lehetőségét, amelyet ezek a megtévesztett és félrevezetett emberek magukból árasztanak. Salamon doktor háza után egy kis zsidó munkáscsalád viskója következett. Most tégladarabok és hamu jelzik a helyét.

Az apa két kis gyermekével kutat a hamuban. Az egyik kisfiu örömteljesen kiált fel:

Sie nur tate!

Egy kis a tűztől meggyötört, fületlen csuprot szorongat kezében. Az apja megnézi:

Jo lesz kézeleöntésre...

Az utca másik oldalán zavarosszemű öregasszony hajol egy ház romjai fölé és kapaválás szüntelenül a hamuban. Megállunk és másodpercekig nézzük ez a szivszaggató látványt. Egyikünk meg szólal végül:

Mit keres néni?

Az asszony felnéz, aztán fontoskodva mondja:

— A palacsintasütőt! Itt kell lennie a kályha mellett.

Ami elpusztult és ami megmaradt.

Az ut jobboldalán, a csodával határos módon, néhány ház megmenekült a pusztulástól. A baloldalon azonban, Salamon doktor házához hasonlóan mindent letaroltak a lángok. A Fruchter-malomból csak egy alakatlan üszkös gerendatömeg maradt meg. Az összetört, füstös malomkövek a Patak medrében hevernek. A lecsörgő víz csak a malomkerék tengelyét nyaldossa. Ez a malomkerék egyike azoknak a csudáknak, amelyeket a borsai „szerencsétlenség” produkált. A kerék a vízben forogva is égett.

A tűzszakértők azt mondják, hogy ez csak úgy volt lehetséges, ha petróleummal, vagy benzinnel öntötték le előzőleg. Azt is mondják a borsaiak, hogy Jaga prefektus, midőn a vízben égett malomkeréket látta, felnevetett.

A magtár helyén még füstölög a hamu. Másfél vagon kukorica temetője ez a magtár.

Az üszkös gerendák közül kidugja fejét egy patkány. Szörét leperzselte a tűz, de csudálatosképen megmenekedett. A patkány körül néz, aztán elindul a patak száraz medrébe. Itt többé nincs keresnivalója...

Félkilóma patak va

A malom mellett kanyarodik, hogy dombot, amely do kétszáz méter mag jatszani a tűz igaz

A domb mögött egy csaknem száz mederben. A Pata vezet keresztül. Ez kedő pont és em a falu életében. ezelőtt, 1907-ben tűzvész pusztított száz ház esett akk lékál. A domb megállították dühö a hatalmas szélvihar falunak a patak

A cser lékszik

Egyik háztól né látni. A távolság, fontos momentum sodik ház, amely észrevették. A állítják, hogy az ide a zsaratnokot

Analizáljuk egy Udeanu borsai cse lékszik arra, hogy

A borsaiaktól ber a szél iránt. a kapja: Hat volt r akkor ilyen me

tegyük fel, hogy mon dr. padlasi

Amig a tűz inne és a tetőzetet kik egy negyedórának

pedig abban az nek, hogy a két legfeljebb öt per

az argumentumot marad a kintő ké

600 méter távols magas dombon, é égő zsaratnok M házára? Erre a k

illetőleg csak e vármegye urai e

A há zsidó

Beszélgetek a lakójával: David nyal. Kis gyermeke

Hogyan vette észr

— Epen kijött akartam menni a

kiabálnak: Feuer! és Látom, hogy

Elindulok a ház asszony, aki szem

kiált: Hova szala zatok is ég! Vi

hogy már ég a há A szomszédok

hogy a Markovics csapott fel a tűz. vizsgálat nem tudt

házból egy tűzhe

csupán.

FIGY

Megérkezett a Dr

Koro

ala

Naponta f

„FLORID

HOCHMANN AURORA orth. zsidó

leányinternátusa

megnyitlik Clujban szeptember 1 ón

Prospektust díjtalanul küld az intézet: CLUJ, Str. Memorandului 17

Felvez urileányokat korlátolt számban, kilenc évestől kezdve teljes ellátással. Kizárólag német, francia társalgás. Vallásos felügyelet. Kellemes, családias otthon. Kifogástalan állás. Az intézet zene, nyelvek, iparművészet, irodalom stb. terén, szakszerű és nívó továbbképzést nyújt.

Félkilóméter távolság egy domb és egy patak van a két egyszerre kigyult ház között

A malom mellett az ut kissé jobbra kanyarodik, hogy megkerülje a Cisle dombot, amely mélyen belenyúlik a faluba. Ez a domb, amely mintegy kétszáz méter magas, nagy szerepet fog játszani a tűz igazi okának felderítésében.

A domb mögött a Borsai patak folyik, egy csaknem száz lépésnyi szélességű mederben. A Patakon hatalmas vashíd vezet keresztül. Ez a vashíd is kiemelkedő pont és emlékezetes azimbólum a falu életében. Huszonhárom évvel ezelőtt, 1907-ben ugyancsak borzalmas tüzvész pusztított a faluban. Csaknem száz ház esett akkor is a lángok martalékául. A domb és a patak azonban megállították dühöngésében a tüzet, amely a hatalmas szélvihar ellenére sem tudott a falunak a patak tulsó partján fekvő

reszere áthatolni. Az 1907-ben volt, midőn valóban a véletlen, a végzet kifürkészhetetlen akarata háritották a szerencsétlenséget a falura. Fenteken azonban az történt, hogy dr. Salamon Miksa házában egyidejűleg, vagy talán öt percel később, a patak tulsó partján egy mélyen a Cisle domb mögé húzódott zsidó ház csoport közepén szaladt fel a vörös kakas. Markovits Zalmen Léb házában. Kisérőim odavezetnek. A Salamon doktor házáról idáig legalább is ötszáz méternyi távolság van. Az orvos háza azonban nem is látszik ide, mert közbe van ékelve a Cisle dombja. Közben van iktatva a patak széles medre és közbe van iktatva az a félkilóméternyi távolság, amely a két házat egymástól elválasztja.

A csendőrőrmester nem emlékszik arra hogy széllet volt

Egyik háztól nem lehet a másikig eljutni. A távolság, a patak a domb; igen fontos momentumok. Mert ez volt a második ház, amely fölött a vörös kakast észrevették. A hivatalos körök azt állítják, hogy az erőteljes szél hozta ide a zsaránokot Salamon dr. házából. Analizáljuk egy kissé ezt a feltevést, Udeanu borsai csendőrőrmester nem emlékszik arra, hogy nagy szél lett volna.

A borsaiaktól hiába érdeklődik az ember a szél iránt, azt a sztereotip választ kapja: Hat volt nekem akkor kedvem akkor ilyen meggyeléseket tenni? De tegyük fel, hogy szél volt. A tüzet Salamon dr. padlásfőjáróján vették észre. Amíg a tűz innen a padlásra elterjedt és a tetőzetet kikezdte, addig legalább egy negyedórának kellett eltelnie. Már pedig abban az összes tanuk egyetértettek, hogy a két ház kigyullása között legfeljebb öt perc telhetett el. De ha ezt az argumentumot is elvetjük, akkor is marad a kínzó kérdés: hogyan került 600 méter távolságra, egy 200 méter magas dombon, és patakon keresztül az égő zsaránok Markovics Zalmen Léb házára? Erre a kérdésre nincsen válasz. Illetőleg csak egyetlen van, de ezt a vármegye urai elhessegették maguktól.

A három kigyulladt ház a zsidó nagyed három csucsa

Beszélgetek a markovics-ház egyik lakójával: Davidovics Regina asszonnyal. Kis gyermekét tartja karján. Kérdem: Hogyan vette észre a tüzet?

— Epen kijöttem a házból, enkorért akartam menni a boltba. Hallom, hogy kiabálnak: Feuer! Kirohanok az utcára és látom, hogy füstölög a dr. háza. Elindulok a ház felé, de megállít egy asszony, aki szembe jött velem és rám kiált: Hova szaladsz? Hiszen a ti házatok is ég! Visszaforodok és látom hogy már ég a háztető fölöttünk.

A szomszédok egyrésze azt állítja, hogy a Markovics-házban hátul, alólról csapott fel a tűz. Ezt azonban egy tűzvizsgálat nem tudná bizonyítani, mert a házból egy tűzhely és hamu maradt meg csupán.

FIGYELEM!

Megérkezett a Dréher Hagenmacher

Korona-sör ala Pilsen

Naponta friss csapolás a

„FLORIDA“-kertben

Ügyeljen az egészségére! Megóvja Önt a nemibetegségtől!

Olvasóinkhoz!

Az erdélyi és bánáti nyomdaipari munkásság részleges sztrájkban áll. E sztrájk miatt lapunk egyelőre csak korlátolt terjedelemben jelenhetik meg. A sztrájk volt az oka annak is, hogy lapunk tegnapi száma, épen úgy, mint a többi erdélyi nagyobb napilapok, egyáltalán nem jelenhetett meg. Reméljük, hogy néhány nap múlva újra régi terjedelmében kerülhet az Uj Kelet olvasói elé.

Borzalmas viharok pusztítottak a Bodeni tó környékén és a Rajna felső folyásánál

Berlin (1930 Julius 8.) A Bodeni-tó környékén és a Rajna felső folyása körül hatalmas felhőszakadások voltak. A zivatarokat megelőző szélrohamok háztetőket téptek le és messzire sodortak. A

badeni Donaueschingenben a Duna és több mellékfolyója a felhőszakadás következtében medrét elhagyta és nagy területeket árasztott el.

A német kormány megkezdte a Briand memorandumára adandó válasz szövegezését

A berlini francia követ a rajnai szeparatisták üldözése ellen interveniált. Beérkezett az olasz kormány válasza a Briand-tervre a francia külügyminisztériumba

Berlin (1930 Julius 8.) A birodalmi minisztertanács tegnapi ülésében foglalkozott a birodalmi kormány a Briand- emlékiratra adandó válaszával. A szövegezés megkezdtek s a legközelebbi minisztertanácsban folytatják.

De Margeria berlini nagykövet tegnap hosszabb beszélést folytatott Curtius dr. birodalmi külügyminiszterrel, amelynek során ismertette a francia kormány álláspontját a rajna-vidéki szeparatisták üldözésével szemben. Curtius hangoztatta a nagykövetnek adott válaszában, hogy a birodalmi kormány is elítéli az erőszakoskodásokat, de ezek a hazaárulók szemben a lakosság hangulatában megtalálják magyarázatukat. A birodalmi

kormány mindenesetre arra törekszik, hogy a rendet fenntartsa és a zavargások ujjáéledését megakadályozza. A birodalmi kormány nem készíti elő bosszút és a felszabadult Rajna-területen mindenki amnesztiát kap.

Paris (1930 Julius 8.) Az olasz kormány válaszjegyzéke Briand emlékiratára ma beérkezett a francia külügyminisztériumba. Olaszország álláspontja szerint az együttműködés előfeltétele a komoly leszerelés megindítása. Olaszország ez esetben csatlakoznék a tervhez, de további előfeltételei: az államok szuverenitásának megőrzése és megértő együttműködés a Népszövetséggel. A terv érdekében valóban talán Orosz és Török ország bekapcsolását is.

A dunai országokban megkezdődött az aratás. Bukarestből jelentik: Az aratásról szóló első jelentések nagyon kielégítőek. Azt hiszik, hogy dacára az árpával bevetett területek csökkenésének, körülbelül százezer vagon kivitelre készíülhet. Buzában is jelentős exportia lesz

Romániának. Hozzávetőleg becslés szerinti 50-60.000 vagon búzát lehet majd exportálni. A tengerivel bevetett terület hivatalos magállapítás szerint 4.185.000 hektár. A többi dunai országban a termés kielégítőnek bizonyult és az aratás ma mindnem mindenütt megkezdődött.

Nagyvárad Zsidó Fiu Internátus

Oradea, Str. Delavrancea (Ritook Zs.-u.) 17.

Elemi és középiskolai tanulók internátusa. :: Igazgató: Szilágyi Adolf zsidó liceumi tanár

A nagyváradai társulati Kereskedelmi, az Orth. Gimnázium és a zsidó liceum Igazgatóságaitól ajánlva. - Eleveendő kóser ellátás. - A növendékeknek szaktanárok által való előkészítése. Az iskolákban való tömeges jelentkezés és az internátusban levő kevés férőhely miatt ajánlatos a jelentkezéseket július hó 15-ig eszközölni.

Prospektust csak kívánatra küldünk!

Talán éppen az On sékele dönti el Palesztina legközelebbi sorsát

HIREK

Az Új Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Márton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő Str. 11 Junie 12.
Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— Anyja szemeláttára vízbe-
fult egy leány. Nagykanizsáról
írják: Holzer Irén 17 éves leány
édesanyjával fürödni ment a Rábába.
A leány mindjobbán bement a
folyóba, a mikor a Rába sebes
örvénye elkapta. Nem lehetett meg-
menteni és a vízbe fult.

— Amerikai hadihajók látog-
gatták meg a németországi kikötőket.
Berlinből jelentik: Shakett
amerikai nagykövét tegnap Ham-
burgba utazott, ahol részt vesz az
amerikai hadihajók fogadtatási ün-
nepségein. Az amerikai flotta tiszte-
letére ma a hamburgi kikötőben
horgonyzó Königsberg német cirká-
lon nagyszabású népnünnepélyt ren-
deznek.

— Mérget itatott barátnőjé-
vel, hogy annak helyébe unoka-
huga kerüljön. Budapestről jelen-
tik: Viola Erzsébet háztartásbeli
alkalmazottal egyik barátnője mér-
get itatott, hogy annak helyébe
unokahuga kerülhesen. A szeren-
csétlen leányt azzal vette ra bará-
tnője a méreg megivására, hogy
közösen kövessenek el öngyilkos-
ságot s amig Viola Erzsébet a
mérget itta meg, barátnője csupán
egy pohár vizet ivott. Viola meg-
halt mielőtt még barátnője nevét
megmondhatta volna. A vizsgálat
megindult.

* **BIKSZÁD GYÓGYFÜRDŐ!** Erdély-
Karlsbadja, a hurutosok Mekkaja nyitva-
junius 1-től. Ivó kura, inhalatorium
Hidegvízgyógyintézet Szénszavas fürdők
Strandfürdő. Állandó fürdő orvos. Gyógy-
és zenedíj nincs. Napi penzio 240 lejtől.
Rituális vendéglő. Vasút, posta, távirat-
helyben. A Bikszádi víz a legjobb ér-
vényes konyhasós savanyuvíz. Borra-
vagy gyümölcszörppel kellemes üdítő-
ital. Gyomorégést azonnal megszüntet,
emésztést elősegít. Prospektust díjta-
lanul küld a fürdőigazgatóság: Baia-
Bicsad, jud. Satmar.

* Teljesen különbejárta szép utca-
butorozott szoba kiadó, fürdőszoba és
eseileg zongora használatl (Eötvös u.)
Str. Gen. Bertheiot 25.

* **OLASZORSZÁGI NYARALÁSI AK-
CIONK** részletes prospectusát díjtanul-
küldjük. Legjobb szállodákban, a ritu-
alisokban is, rendkívüli mérséklések.
olcsó utazás és vizum. Dacia Menetjegy-
iroda, Oradea.

— **Sulyos gyermekbénulási
járvány pusztít** Elzász-Lotha-
ringiában. Strasburgból jelentik:
Az Elzász-Lotharingiai Bischweil-
er városban és környékén sulyos
bénulási járvány dul a gyerekek
között. Az iskolákat és a szünidei
gyermektelepeket bezárták.

— **Mennyit ér Newyork váro-
sa?** Londonból jelentik: Az elmúlt
év statisztikai és adokivetési feljegy-
zései alapján az amerikai újságok
becsléseket közölnek Newyork város
tökéi és telkei értékéről. Maga a
City ezek szerint a számitások sze-
rint 1,138,157,468 dollár értéket kép-
visel, míg az egész város vagyonát
tökében és telkekben 18,583,987,402
dollárra becsülik.

— Svájc középső és keleti részéből
is itéletidőket jelentenek. A telhőszak-
adások vasutvonalakat és országutakat
rongáltak meg, úgyhogy a közlekedés
több helyütt megszakadt. A viharok
mindenütt igen jelentősek.

Rendkívül olcsó

nyári könyvajánlatunk (I.)

Ady: Brevárium I. II.	Lei 19	1. sz. csoport:
Casson: Tizenkét tip	" 10	Móricz: Buzakalász
Ady: Múzeum I. II.	" 140	— Házasságtörés
Darvin: Fajok keletkezése	" 180	— Vadkan
Karinthy: Kötéltánc	" 48	110 Lei
— Irta...	" 20	2. sz. csoport:
Schrenk: Titokzatos erők	" 28	Babits: Pávátollak
Karinthy: Faremido	" 28	— Karácsonyi Madonaa
Tolsztoj: Shakespeare	" 35	— Nyugtalanág
Suares: Dosztojevskij	" 35	— Recitativ
Lázár: Munkácsi	" 35	98 Lei
Wagner: Beethoven	" 35	9. sz. csoport:
Gide: Wilde Oszkár	" 35	Laczkó: Noemi fia
Thiering: Textilipar	" 35	Bíró: Amor és Psyche
Lambrecht: Öslények világa	" 35	Kaczér: Ezüst fuvola
Balla: Modern sakk	" 35	72 Lei
Brandes: A. France	" 35	11. sz. csoport:
Rilke: Rodin	" 35	Méray: Két primadonna
Seton: Fekete mén	" 38	Kodolányi: Két leányarc
Molnár: Andor (regény)	" 30	Szini: Smaragd
		72 Lei

Kapható az „Új Kelet“ könyvosztályában

100 leien alóli rendelésnél csak az összeg előzetes beküldése mellett.

Mindenféle
NYOMTATVÁYNOK
jutányos árban készülnek
WEINSTEIN & FRIEDMANN
CÉG NÉL
CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 34.
TELEFON 10-60

SZÉP LESZ

HA
Germandrée
PUDERÉT HASZNÁLJA

EZT A VILÁGHIRŰ
PUDERT A 100 ÉV OTA
FENNALLO PÁRIZSI
GYÁR KÉSZITI

A
Germandrée
PARFÜM GYÁR

PÁRISBAN 1818 ALAKULT

MINDENHOL KAPHATÓ

Nyomatott Fraternitas Lap- és Könyvkiadó Rt. nyomdájában, Cluj, Str. Baroz L. Pop 16. Telefon 9-77.

XIII EVF.
Cluj-Kol
julius
5690 EV

Az Új Kelet az
és bánati z
nap
Cikkeink után
ferrás megjel
Kéiratokat na
és megérzésük

Va
m
sz

A belü
Tegnap
tén rend

Ez a hír a h
lapokban jelent
volna Európánal
a belügyminiszt
nikék kibocsátás
nek. Hiszen ez v
tés, egy Höfer 15
ton minden cser
nisztikusan is h
térium jelentése
moru valóságok
szág, különösen
nyos vidékei né
haretérhez hason

Mindenesetre
egyik oldalon al
rege, olyan kipi
aminó Zelea C
rendőrprefektus
David Falik gy
korlott kezű vit
ték magukat az
tanusított mag
oldalón pedig al
ga egységében.
bontva, jobbára
szolt falusi zsid
folytatott remé
amugy is derék
széről éveken k
ségi előkészítés,
a rohamcsapato
mult el nap. E
több hírek ne é
különböző része
harenak egyes
Balti, Vama, C
ceava bevonulta
jai közé, mint e
és a Mazuri tav
bevert fejek és
lágító lángnyel
hadjáratnak u
Beszarábiában s
zsidók házai s
még mindig ny
ság. A harc teh
tériumi Höfer s
jelentéseket.

Ez a jelentés
ságot mutat az
sekkel, különöse
got és pontossá
ientés szerint p
ban rend és ny
tént egy és más
lehet éppenség
hogy a nyugala
jünk. A Suceava
ban például bev
szétromboltak n
elpáholtak néhá
A „gyanutlan“
szokásból haszn
szük, hogy aka
ban gyanutlan
véletlenül zsidó
mat illeti, itt
újabb hírek szer